Sosiaali- ja terveysalan sekä koulutusorganisaatioiden ammattilaisten moniammatillisen yhteistyön edistäminen workshopein

26.3.2021

Ovi auki elämään -hankkeen (ESR) tavoitteena on edistää sosiaalisesti vetäytyneiden ja mielenterveysongelmista kärsivien nuorten tunnistamista ja heidän psykososiaalisen selviytymisensä tukemista. Hankkeen puitteissa järjestetään moniammatillisia workshopeja Etelä-Pohjanmaalla sosiaali- ja terveysalan sekä koulutusorganisaatioiden ammattilaisille. Workshopien tavoitteena on tukea sosiaali- ja terveysalan sekä koulutusorganisaatioiden ammattilaisten yhteistyötä nuoren elämänhallinnan ja arjessa selviytymisen edistämisessä.

Nuorten mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet viime vuosina, ja ne ovat heikentäneet huolestuttavasti nuorten toimintakykyä erilaisissa arkisissa asioissa. Heillä ilmenee ongelmia esimerkiksi opinnoista suoriutumisessa, hyvinvoinnista ja turvallisuudesta huolehtimisessa sekä ihmissuhteissa. Mielenterveysongelmat voivat johtaa jopa sosiaaliseen syrjäytymiseen ja koko elämänpiirin kaventumiseen. Vakavien mielenterveysongelmien vuoksi nuoren kehitys voi hidastua tai jumiutua. Nuorten mielenterveysongelmien varhainen tunnistaminen ja heidän auttamisensa on tärkeää, jotta voitaisiin välttyä ongelmien pitkittymiseltä ja vaikeutumiselta. Marttunen, Huurre, Strandholm & Viialainen 2013.)

Opiskeluterveydenhuollon palveluihin kuuluvat ehkäisevä mielenterveys- ja päihdetyö, alkavien mielenterveyshäiriöiden ensioireiden tunnistaminen sekä lievän ja keskivaikean oireilun hoitaminen ja nuoren jatkohoitoon ohjaaminen. Kouluterveydenhoitajien tehtävänä on myös mielenterveysongelmien aiheuttaman toimintakyvyn vajeen huomioiminen ja nuoren opiskelun tukeminen. Lisäksi joissakin kunnissa ja kaupungeissa tarjotaan nuorten tueksi psykiatrisen sairaanhoitajan palveluita. Etelä-Pohjanmaalla on tunnistettu kuitenkin kouluterveydenhuollon ja merkkaritoiminnan riittämättömyys nuorten mielenterveysongelmien ja päihteiden käytön lisääntyessä. Sosiaali- ja terveysalan sekä kouluterveydenhuollon moniammatillista yhteistyötä on tärkeää kehittää mielenterveysongelmista kärsivien nuorten tukemisen ja hoitopolun edistämiseksi. On tärkeää tunnistaa yhteistyön kriittiset pullonkaulat ja mahdollisesti päällekkäiset toiminnat. Ovi auki elämään -hankkeessa on tartuttu haasteeseen ja pyritään kehittämään sosiaali- ja terveysalan sekä koulutusorganisaatioiden moniammatillista yhteistyötä workshoptyöskentelyn keinoin.

Workshoptyöskentely Foresight Framework-

viitekehystä soveltaen

Moniammatillisissa workshopeissa sovelletaan Carletonin ja Cockaynen (2013) kehittämää Foresight Framework -viitekehystä. Workshoptyöskentelyssä lähdetään liikkeelle käytännönläheisesti ja konkreettisesti hahmottamalla perspektiiviä nykyhetkestä tulevaisuuteen. Alkuvaiheessa pohditaan aivoriihityyppisesti, mitkä asiat toimivat hyvin tällä hetkellä ja millaisia asioita olisi tarpeen muuttaa. Olennaista on nostaa esiin tärkeäksi koetut asiat ja käytänteet, jotka on välttämätöntä säilyttää tulevaisuudessakin. Lähdettäessä liikkeelle positiivisista, hyvin toimivista asioista, voimavaroista, asiantuntijuudesta ja vahvuuksista, voidaan ennaltaehkäistä muutosvastarintaa. Moniammatillisiin workshopeihin osallistujien ammattitaidon ja asiantuntemuksen kunnioittaminen ja heidän kokemuksensa kollegiaalinen arvostaminen luo hyvän perustan kehittämispolun rakentumiselle.

Toimivien ja hyvien käytäntöjen sekä kehittämistä vaativien toimintojen tunnistamisen jälkeen edetään mahdollisuuksien hahmottamista edistävään työskentelyyn. Sosiaalisesta vetäytymisestä ja mielenterveysongelmista kärsivien nuorten selviytymisen tukemiseen etsitään uusia mahdollisia toimintatapoja virtuaalisia tapaamisia hyödyntäen. Lisäksi hahmotellaan ja suunnitellaan moniammatillisen yhteistyön kehittämisen konkreettisia keinoja suhteessa jokaisen workshopiin osallistujan asiantuntijuuden optimaaliseen hyödyntämiseen. Virtuaalisen aivoriihi- sekä Tulevaisuusverstas-työskentelyn myötä edetään keskustellen kohti ratkaisujen hahmottamista ja hyvien yhteistyötapojen luomista. Samalla määritellään uuden toimintamallin keskeisiä osia hyödyntämällä esimerkiksi prosessimallinnusta, jonka avulla voidaan kuvata sosiaalisesti vetäytyneen tai mielenterveysongelmista kärsivän nuoren asiakasprofiilia ja nuoren selviytymisen tukemista polkuna tai prosessina.

Prosessimallintamisen jälkeen workshoptyöskentely jatkuu uuden toimintamallin visiointina. Tässä vaiheessa on tärkeää kuulla jokaista moniammatillisen yhteistyön kehittämiseen osallistujaa sekä hyödyntää toimivia verkostoja. Osallistavana menetelmänä voidaan hyödyntää oivallisesti mm. Learning cafe -menetelmää. Visiointivaiheen jälkeen voidaan aloittaa kehitetyn toimintamallin pilotointi ja testaaminen. Ennen pilotointia on hyvä vielä keskustella yhdessä uuden toimintamallin soveltamisesta, että jokainen osaisi soveltaa sitä arjessa ketterästi. Lisäksi luodaan konkreettinen arviointi- ja palautejärjestelmä, että toimintaa voidaan kehittää iteratiivisesti jatkossa.

Jokaisen workshoptyöskentelyyn osallistujan asiantuntemus on tärkeä. Moniammatillisen yhteistyön avulla voidaan luoda uusia, sujuvampaa toimintaa edistäviä käytäntöjä, joihin jokaisen on tärkeä sitoutua. Konkreettisena workshopviitekehyksenä Foresight Framework toimii erinomaisesti moniammatillisen yhteistyön kehittämisessä. Se soveltuu erityisesti määräaikaisen kehittämisprojektin kehykseksi. Se antaa selkeät raamit luovalle suunnittelulle ja prosessoinnille. Sen vahvuutena on myös, että se mahdollistaa valtavan moniammatillisen tieto- ja ideavarannon kokoamisen ja hyvien käytänteiden ”ristiinpölytyksen.” Käytännönläheisissä workshopeissa kynnys esittää ideoita arastelematta on matala ja kaikilla on mahdollisuus saada äänensä kuuluviin.

Mari Salminen-Tuomaala
TtT, Vastuuyliopettaja, Kliininen hoitotyö
SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Lähteet:

Haravuori, H., Muinonen, E., Kanste, O. & Marttunen, M. 2017. Mielenterveys- ja päihdetyön menetelmät opiskeluterveydenhuollossa. Opas arviointiin, hoitoon ja käytäntöihin. Ohjaus 20/2017. THL. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, Helsinki.

Marttunen, M., Huurre, T., Strandholm, T. & Viialainen, R. (toim.) 2013 Nuorten mielenterveyshäiriöt – Opas nuorten parissa työskenteleville aikuisille. Opas:25 THL/2013.